

‘TUINBOUW HEEFT ÁLLE GRONDSTOFFEN VOOR SUBSTRAAT KEIHARD NODIG’

POTGROND EN SUBSTRAAT

In samenwerking met de Vereniging Potgrond- en Substraatfabrikanten Nederland (VPN) besteedt KAS Magazine in elke uitgave aandacht aan de belangrijkste thema's van de Nederlandse substraatsector: duurzaamheid, productveiligheid en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Verschillende leden van de VPN bieden daarbij een uniek inzicht in hun manier van werken en hun kijk op de branche.

Griendtsveen AG in Saterland in Nedersaksen (D) is de oudste vervener van Europa. Het familiebedrijf zit al vijf (!) generaties in het veen. Guus van Berckel is de huidige directeur. Via moederbedrijf Intervema komt het meeste veen bij Nederlandse tuinders terecht. Griendtsveen heeft vergunningen om tot 2036 in een gebied van 800 hectare veen te winnen. Maar de oppositie tegen deze vorm van dagbouw groeit. Dus moet de sector alle zeilen bijzetten om ook in de toekomst veenwinning in stand te houden: "Zoals staal belangrijk is voor de Duitse industrie, zo is veen een strategische grondstof voor de Nederlandse tuinbouw."

Tekst: Ton van Vliet, Fotografie: Andreas Hartwich

VEEN VOERT DE BOVENTOON

Zwartveen en witveen vormen de bulk voor de Nederlandse substraten. In 2018 werd er 7,2 miljoen m3 substraat geproduceerd. Met als belangrijkste grondstoffen: veen (60%), kokos (16%), schors/bark (5%), compost (4%), perlite (3%) en daarnaast tal van andere grondstoffen zoals o.a. houtvezel, zand, klei, rijstkaf en schuimaarde.

DE LAT GAAT OMHOOG

De VPN is mede-initiatiefnemer van het Responsibly Produced Peat-certificaat (RPP). Bij RPP vindt veenaafgraving plaats onder strenge controle van overheden en milieuorganisaties. Alleen als aan alle afgesproken voorwaarden wordt voldaan, komen veengebieden in aanmerking voor certificering. De VPN hanteert nu nog een percentage van minimaal 50% RPP-veen bij haar leden, maar binnenkort krijgen de leden het voorstel voorgelegd om die lat hoger te leggen. Han de Groot: "Zodat we over 2 of 3 jaar kunnen zeggen dat alle veen die onze leden als grondstof voor substraat aan o.a. de professionele tuinbouw leveren onder RPP valt. Zodat zorg voor natuur en biodiversiteit in veengebieden op meer dan fatsoenlijke wijze geregeld is."

Guus van Berckel en Han de Groot

Han de Groot, directeur van de VPN (De Vereniging Potgrond- en Substraatfabrikanten Nederland), is naar Duitsland afgereisd om uit de eerste hand te horen wat er speelt in de veenwinning. Een activiteit die inmiddels al geheel uit Nederland is verdwenen. Duitsland is nog wel een belangrijke speler. Er is veen genoeg en het wordt op verantwoorde wijze gewonnen. Een ritje in de omgeving van Saterland voert door een uitgestrekt, verlaten en zompig landschap. De bergen zwart veen, de vele slootjes en kilometers smalspoor om het gewonnen veen met mini-treintjes te transporteren vormen een schilderachtig geheel. Maar lang niet iedereen is daarvan gecharmeerd. Sterker nog; omwonenden, boeren, milieuorganisaties en politici keren zich steeds vaker tegen veenwinning. Daarbij worden de feiten niet altijd zuiver weergegeven. Guus: "Vervening zorgt tijdelijk voor een leeg zwart landschap. Dat ziet er niet mooi uit en roept soms emoties op. Alleen; dat is maar een deel van het verhaal. Wij vervenen onder het

Europese keurmerk van de stichting RPP (Responsibly Produced Peat) wat in Duitsland inhoudt dat alleen zwaar gedegenerende veengronden (veenweidegebieden) voor veenwinning in aanmerking komen én dat wij na de vervening deze gebieden 'vernatten', waardoor er mooie natuurgebieden ontstaan.

CO₂-uitstoot

Inmiddels gooien de tegenstanders een nieuw element in de strijd: CO₂-uitstoot. Ontwaterde veengebieden zouden wereldwijd voor enorme hoeveelheden koolstofdioxide zorgen. "Maar wat ze er niet bij vertellen, is dat 60 tot 70% van die uitstoot uit de tropen komt, waar ze voor de winning van palmolie gigantische veengebieden in de fik steken. Daarnaast is de landbouw op ontwaterde veengronden de grote boosdoener. De Duitse veenindustrie is slechts voor 0,0024% verantwoordelijk voor deze wereldwijde uitstoot. Dat heeft dus heel erg weinig met ons te maken," aldus Guus. Han

knikt instemmend en vult aan:

"Van de 4 miljoen vierkante kilometer veengebied wordt slechts 2.000 vierkante kilometer voor de winning van substraat gebruikt, dat is dus 0,05 procent." Guus vervolgt: "De gebieden die in Duitsland in aanmerking komen voor vervening zijn in gebruik door de landbouw en zakken met circa 2 cm per jaar omdat het veen oxideert. Bij vervening wordt tenminste het veen nuttig gebruikt. Bovendien wordt het gebied na de vervening zodanig ingericht dat het veen weer kan gaan groeien en als zodanig weer CO₂ vastlegt".

'Niet kakelen...'

Op het hoofdkantoor van Griendtsveen neemt een in glas gegraveerde uitspraak van Guus z'n betovergrootvader – de man die het bedrijf rond 1850 oprichtte met de aankoop van veengronden in De Peel – een prominente plek in. 'Niet kakelen maar eieren leggen' was zijn motto. Vandaag de dag is 'aanpakken' nog steeds een leidend principe voor het bedrijf. Maar zonder 'kakelen' lukt

het niet meer. En dat heeft er alles mee te maken dat Guus van mening is dat de dialoog aangaan met tal van partijen de beste manier is om de toekomst van het bedrijf te garanderen. Gemiddeld twee dagen per week besteedt hij daaraan. In gesprek met omwonenden, met milieuorganisaties en met de lokale, regionale en nationale politiek. Verder is hij actief binnen brancheorganisaties in zowel Duitsland als Nederland. En als vicepresident van IPS (International Peat Society) doet hij ook op internationale podia zijn zegje: "Je moet met mensen aan tafel. Vertellen wat je doet. En de tegenstanders van vervening ook de opties voorleggen. Als we hier in dit gebied helemaal niks doen gaat het uiteindelijk óók als CO₂ de lucht in. Veen dat naar de tuinbouw gaat zorgt juist voor een hoogwaardige toepassing. Dat levert eten op, zorgt voor werk. Duurzaamheid is niet alleen kijken naar milieu, maar ook naar economie en sociale aspecten. Die drie moet je in samenhang bekijken. En wat gebeurt er als we hier zouden

stoppen met veenwinning? Dan schuift de vervening doodeenvoudig op naar het oosten, naar de Baltische staten en Rusland. Want de vraag naar substraat neemt alleen maar toe. Dan moet je je afvragen wat zo een verschuiving betekent voor de footprint, denk bijvoorbeeld aan transport?"

Alle hens aan dek

Over de vraag naar veen en andere grondstoffen voor substraten bestaat geen enkel misverstand. Die groeit alleen maar. Han: "Het is alle hens aan dek. Om alle monden in de wereld te voeden hebben we alle grondstoffen voor substraat nu en in de toekomst keihard nodig. Kokos, veen, steenwol... ze hebben elk hun eigen footprint, maar het besef groeit dat we ze niet tegen elkaar moeten afzetten; we hebben ze stuk voor stuk hard nodig." Waarbij Guus aantekent dat substraat weliswaar een heel klein stukje van de waardeketen vormt, maar dat tuinders wel gek zouden zijn als ze juist daarmee grote risico's gaan nemen. Veen, en met

name zwartveen uit Duitsland, heeft wat dat betreft een naam hoog te houden. Guus: "Het is een stabiel en hoogwaardig product dat onder alle omstandigheden en het gehele jaar door in dezelfde kwaliteit geleverd kan worden. Zeker voor Nederlandse tuinders, die met grote monoculturen werken, is dat een belangrijk gegeven." Han vult aan: "Veen is een unieke grondstof met eigenschappen die ook vanuit de optiek van voedselveiligheid belangrijk zijn."

De veenwinning mag dan onder vuur liggen, het wakkert bij Guus van Berckel het vuur om zijn verhaal te doen alleen maar verder aan. Indianenverhalen bestrijden, de dialoog aangaan met zijn critici en lobbyen op verschillende niveaus; de veenboer doet het vol overgave en met eindeloos geduld. Op dat front is hij wel het een en ander gewend trouwens: "We hebben net een concessie binnen om een gebied van 60 hectare te gaan vervenen. Op die vergunning hebben we 20 jaar moeten wachten." ■